

Hoe houden we in Harlingen energie beschikbaar en betaalbaar?

Netcongestie, geopolitieke schommelingen, einde salderingsregeling maken dat beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie onder druk staat. Zowel voor bedrijven als voor burgers. Daarnaast vraagt verduurzaming van bedrijven en scheepvaart om beschikbaarheid van meer elektrisch vermogen in de havens.

De oplossing is dat lokaal opgewekte energie zoveel mogelijk lokaal wordt gebruikt. Ofwel Local4Local. Ook moet er meer duurzame energie worden opgewekt en tijdelijk opgeslagen.

Energiegemeenschappen en cable pooling spelen daarin een belangrijke rol. Onze industriehaven biedt hiervoor kansen die volgens ons moeten worden benut. Hierdoor zal de maatschappelijke waarde van de havens worden vergroot.

Historie

Reeds vanaf 1600 werd de energie voor bedrijven in Harlingen geleverd door de wind. In en rondom Harlingen stonden ooit vijfendertig windmolens waarmee hout werd gezaagd, graan werd gemalen en schelpen werden verwerkt tot kalk. Ook het transport over water werd voortgedreven door de wind.

In het begin van de twintigste eeuw nam elektriciteit, die elders geproduceerd werd, de energievoorziening voor de industrie over. Dat hier vroeger zoveel windmolens hebben gestaan komt mede door de gunstige ligging aan zee. Ook de tegenwoordige windmolens in Harlingen, die elektriciteit produceren, hebben hoge opbrengsten.

Huidige situatie

De kostprijs en de leveringszekerheid van energie zijn steeds verder onder druk komen te staan, zowel voor inwoners als voor bedrijven. Dit wordt veroorzaakt door onder andere geopolitieke kwesties. Maar ook netcongestie, een overvol elektriciteitsnet, is een probleem. Met als gevolg dat een aantal bedrijven in Harlingen en Waadhoeke niet verder kunnen verduurzamen (c.q. electrificeren) en dat nieuwe aansluitingen, ook van woningen vertraagd worden.

Daarnaast wordt het voor bedrijven steeds belangrijker, zelfs noodzakelijk, om aantoonbaar duurzaam opgewekte energie (met 0 CO₂-uitstoot) te gebruiken.

Een kwestie die voor burgers gaat spelen is dat eigen opgewekte stroom vanaf 2027 niets meer waard is, zelfs soms geld gaat kosten.

Oplossingen

Door energie te delen of tijdelijk op te slaan kan men veel beter gebruik maken van lokaal opgewekte energie. Dit is te realiseren door een energiegemeenschap op te

Hoe houden we in Harlingen energie beschikbaar en betaalbaar?

richten of door aansluitingen te clusteren (cable pooling). De Energiewet die per 1-1-2026 in werking treedt, biedt hiertoe de wettelijke mogelijkheden.

De zogenoemde “Local4Local” energiehubbs koppelen lokale opwekking en verbruik aan elkaar.

Er is dan ook behoefte aan meer duurzame opwekcapaciteit (zonneparken en windmolens). Ook moeten er misschien nieuwe rechtstreekse verbindingen worden aangelegd en meer tijdelijke opslag worden gecreëerd.

Opslag (buffer)

Voor het opvangen van pieken en dalen in verbruik en opwekking (balanceren) wordt tijdelijke opslag van energie steeds belangrijker. Dit kan in accu's, maar ook in waterstof. Wij denken dat een (kleine) electrolyser (c.q. waterstoffabriek) heel goed in Harlingen zou kunnen, bijvoorbeeld in de industriehaven. *(Delfzijl heeft al een waterstoffabriek in aanbouw).*

Energiewet 2026

Energiegemeenschap

In de Energiewet, die vanaf 1 januari 2026 geldt, is energie delen als nieuwe activiteit opgenomen. Daarmee is het voor iedereen die een eigen opwekinstallatie heeft of lid is van een energiegemeenschap mogelijk geworden om energie te delen.

De Energiewet bepaalt dat iemand alleen energie kan delen als hij of zij een contract heeft met een energieleverancier die energie delen aanbiedt en dat iedereen waarmee energie gedeeld wordt, ook een leverings- of terugleveringsovereenkomst heeft bij diezelfde energieleverancier. Een energiegemeenschap die een zonne- of windpark (gedeeltelijk) in lokaal eigendom heeft kan de opgewekte stroom delen met haar leden.

Het concept van Local4Local kan vanaf januari 2026 toegepast worden. Dus energie, die binnen de energiegemeenschap opgewekt wordt, zoveel mogelijk binnen diezelfde gemeenschap gebruiken, met als gevolg energie tegen een stabiele, eerlijke prijs.

Energiegemeenschap wordt ook wel “Energiecoöperatie 2.0” genoemd, want ze hebben veel overeenkomsten, maar het belangrijkste verschil is dat de Energiegemeenschap ook energie met haar leden mag delen tegen kostprijs.

In de praktijk is een energiegemeenschap een administratieve organisatie waarin precies moet worden bijgehouden wie hoeveel levert of afneemt. Dit is met de

Hoe houden we in Harlingen energie beschikbaar en betaalbaar?

tegenwoordige digitale technieken heel goed te organiseren. (*Coöperatie “Energie van ons” verzorgt deze administratie voor veel van de huidige energiecoöperaties.)*

Cable pooling

Ook wordt in de nieuwe Energiewet “cable pooling” mogelijk gemaakt voor alle typen afnemers. Men deelt dan met maximaal vier afnemers één aansluiting. Een aansluiting delen kan vanaf 100 kilovoltampère en met maximaal vier partijen (WOZ-objecten). Dit volgt uit het Energiebesluit. De ACM loopt vooruit op de Energiewet en het Energiebesluit en maakt de uitbreiding van cable pooling nu al mogelijk. Daarbij moeten partijen zich uiteraard houden aan de voorwaarden uit de Energiewet en het Energiebesluit.

In de praktijk kan een groep van vier bewoners of bedrijven zelf opgewekte stroom tijdelijk opslaan en met elkaar delen, om op die manier optimaal gebruik te maken van duurzaam opgewekte energie.

Voorbeelden:

Energiecoöperatie Waddenstroom

In Harlingen is de energiecoöperatie Waddenstroom actief die via het bedrijf Greenchoice afname en levering van stroom aanbiedt. Hier zijn onder meer een zonnepark en een boerderijmolen bij aangesloten als bron. (NB dit is (nog) geen energiegemeenschap)

Energiegemeenschap Westergo

Een aantal bedrijven in Waadhoeke en Harlingen hebben de energiegemeenschap Westergo opgericht. Hun doel is de netcongestie te verminderen. Meer lokaal opwekken en zoveel mogelijk lokaal delen kan hun daarbij helpen. Local4Local.

Links:

<https://freonfryslan.frl/project-energiegemeenschap-westergo/>

<https://www.local4local.nu/>

<https://www.waddenstroom.nl/>

Warmtenetten en aquathermie

Aquathermie (warmte uit oppervlaktewater) en geothermie (warmte uit diepe aardlagen, *vulkaan bij Griend*) zijn veelbelovende technieken voor hernieuwbare energie. Om dit te kunnen benutten voor het verwarmen van woningen, scholen en andere gebouwen zijn warmtenetten nodig. Vanwege de hoge investeringen achten wij dit in de nabije toekomst nog niet in heel Harlingen haalbaar. Echter op

Hoe houden we in Harlingen energie beschikbaar en betaalbaar?

nieuwbouwlocaties, zoals de Veste en Westerzeedijk zijn er wel kansen en zou dit op zijn minst moeten worden meegenomen in de planontwikkeling.

Scheepvaart

Ook de scheepvaart in Harlingen bereidt zich voor op een fossielvrije toekomst. De veerdiensten zijn bezig om stap voor stap te elektrificeren

Door de bruine vloot wordt een onderzoek uitgevoerd op welke wijze men kan verduurzamen, waarvoor door de gemeenteraad een subsidie is toegekend.

Ook in de binnenvaart en de visserij lopen verduurzamingsprojecten, waarbij electrificatie en waterstof het meest kansrijk lijken.

Harlinger haven als energiehub

Voor opslag en opwekking van hernieuwbare energie en energie delen kan Port of Harlingen een centrale rol vervullen door een energiehub in te richten. Hierin worden opwekkers en verbruikers van energie aan elkaar gekoppeld. Via een energiegemeenschap kunnen ze energie met elkaar delen en de kosten daardoor laag houden. Zowel industrie, scheepvaart en inwoners kunnen hiervan profiteren. De gemeente kan de doelstellingen van POH hierop aanpassen, waardoor maatschappelijke waarde wordt toegevoegd.

Voor opslag zijn momenteel accu's of een kleine waterstoffabriek veelbelovend, maar technische ontwikkelingen maken misschien binnenkort al andere opslagmethoden mogelijk.

Meer opwekking kan door extra windmolens in de haven (onderzoeken) en zonnepanelen boven de parkeerterreinen.